

Економічна сутність та структура доданої вартості

Досліджено економічну сутність базових категорій вартості, додаткової та доданої вартості. Загострено увагу на трактуванні даних понять у сучасній економічній літературі. Здійснено спробу аналізу структури доданої вартості. Проведено порівняльний аналіз поняття «додана вартість» на основі аналізу економічних та енциклопедичних видань. Обґрунтовано думку про необхідність чіткого тлумачення поняття «додана вартість».

Ключові слова: теорії вартості, додаткова вартість, додана вартість, економічна ефективність, прибуток, рента, банківський відсоток, амортизація.

Исследована экономическая суть базовых категорий стоимости, прибавочной и добавленной стоимости. Акцентируется внимание на определении данных понятий в современной экономической литературе. Сделана попытка анализа структуры добавленной стоимости. Проведен сравнительный анализ понятия «добавленная стоимость» на основе изучения экономических и энциклопедических изданий. Обосновывается мнение о необходимости четкого определения понятия «добавленная стоимость».

Ключевые слова: теории стоимости, прибавочная стоимость, добавленная стоимость, экономическая эффективность, прибыль, рента, банковский процент, амортизация.

Economic nature of principle categories of the value, additional and added value were investigated. It was emphasized on the treatment of given notions in modern economic literature. The attempt to analyze the structure of added value was made. The comparative analyses of the «added value» on the basis of the analyses of economic and encyclopedic issues was conducted. The thought about necessity of treatment of the notion of «added value» was explained.

Keywords: the theories of the value, additional value, added value, economic efficiency, profit, rent, bank interest, amortization.

Постановка проблеми. Проголошення економічних реформ в Україні на період до 2020 року спонукає до радикальних перетворень усіх сфер суспільно-політичного й економічного життя в державі. Одним з пріоритетних напрямів стає сфера оподаткування, що зумовлює постійний пошук нових оптимальних підходів і методів взаємодії різноманітних інтересів держави і платників податків. Сучасний етап становлення економічної науки вимагає пошуку нових підходів у визначенні окремих економічних категорій, які б сприяли виявленню та оцінці доданої вартості. Необхід-

ність чіткого розмежування даних понять викликана потребою у порядку розрахунку доданої вартості.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Додана вартість привертала та привертає увагу науковців і практиків. Так, її дослідженню приділялася значна увага вчених, серед яких варто виділити праці С. Мочерного, С. Приходько, Г. Жукової, О. Амоши, К. Кривенка, В. Савчука.

Дослідження численних публікацій дає змогу констатувати, що окремим аспектам правового забезпечення адміністрування податку на додану вартість, інституту його відшкодування в юридичній та економічній літературі традиційно приділяється значна увага. В цьому аспекті необхідно відзначити ряд вітчизняних учених: О. Бандурку, В. Білоуса, С. Буряка, В. Василичука, Л. Воронову, В. Гіжевського, І. Голосніченка, Р. Довбаша, Л. Касьяненко, М. Кучерявенка, Т. Мацелик, А. Нечай, О. Остапенка, О. Пащенко, В. Поповича, Т. Проценка, Л. Савченко, М. Шаренка, О. Яковенка, Ф. Ярошенка, К. Яценко.

Серед останніх досліджень та публікацій варто відзначити наукові розвідки О. Гірної, Н. Глинського, О. Кобилух [5], Б. Малашонок, Г. Володимирського [10], В. Порохні, В. Лось [13], К. Уллубієвої [21] та ін.

Так, О. Гірна, Н. Глинський, О. Кобилух [5] представили ряд концепцій, на основі яких сформувавши трактування доданої вартості для клієнта. Авторами статті розкрито формування доданої вартості в ланцюгу поставок з позиції клієнтоорієнтованого підходу, при цьому зроблено акцент на сутності міграції доданої вартості в ланцюгу поставок. Обґрунтовано підвищення ефективності функціонування ланцюга поставок через зростання доданої вартості для клієнта.

У дослідженні В. Порохні та В. Лось [13] розглянуто поняття економічної доданої вартості та запропоновано модель формування економічної доданої вартості на підприємстві; запропоновано методіку розрахунку економічної доданої вартості, чистого операційного прибутку, середньозваженої вартості капіталу та інвестованого капіталу; проведено декомпозицію показників, що мають великий ступінь впливу на кінцевий показник економічної доданої вартості; досліджено залежність економічної доданої вартості від змін інтелектуального капіталу.

Аналіз найновіших публікацій учених та матеріалів періодичних видань дають змогу констатувати, що сума наданої пільги з ПДВ не відповідає темпам зростання агропромислового виробництва. Серед основних ризиків, які визначили сільгоспвиробники на 2013 рік, на думку президента УКАБ А. Ліссітси [15], є незрозуміла ситуація з перспекти-

вами оподаткування АПК в 2013 році у зв'язку з наявними пропозиціями щодо зміни податкових стимулів для аграріїв за рахунок фіксованого сільськогосподарського податку і податку на додану вартість. Урядовці відзначають, що «з 2007 року такі пільги зростають у середньому на 40% на рік, при цьому зростання обсягів сільгосппродукції з 2007 року не перевищує 20% (крім врожайних 2008 і 2010 років)» [19]. Окрім того, Міндоходів пропонує реформувати фіксований сільгосподаток, розрахунок якого ведеться на підставі нормативної оцінки земель, зафіксованої в 1995 році. В цьому аспекті цікавою є ідея Міндоходів України щодо можливості введення ПДВ при поставці продукції власного виробництва за ставкою 7%. Таким чином, необхідність подальших досліджень у цій сфері, а також її наукова та практична значущість визначили вибір теми й мети статті.

Мета статті полягає в дослідженні економічної сутності та структури доданої вартості, особливостей її складових елементів, що є необхідними при оцінці, використанні, а також формуванні економічного потенціалу підприємств.

Виклад основного матеріалу. Дослідженню вартості як категорії товарного виробництва приділялася значна увага протягом всього періоду формування економічних систем (поняття «економічна система» було уперше запропоноване представником німецької теоретичної школи Максом Вебером). Разом із тим слід відмітити, що ця проблема й до сьогодні не знайшла однозначного вирішення. Найбільш поширеними в економічній науці є три теорії: теорія трудової вартості, суб'єктивно – психологічна теорія вартості та неокласична теорія вартості.

Охарактеризуємо кожну з них. Так, за змістом теорії трудової вартості праця є першою умовою існування як людини, так і суспільства в цілому, то створені блага, продукти за певних умов стають товаром. З виникненням товарного обміну праця набуває двоїстого характеру.

Схематично це можна зобразити таким чином:

Таким чином, товар має дві властивості: а) споживчу вартість; б) вартість або цінову вартість.

Теорія трудової вартості розроблена класиками економічної науки В. Петті, А. Смітом, Д. Рікардо, К. Марксом й зараз

має достатню кількість прихильників у вітчизняній науці. Згідно з цією теорією обмін товарів у певній пропозиції означає, що вони кількісно порівнюються, а спільним знаменником для такого порівняння є праця, яка ці товари й створила.

Вартість проявляється при обміні товарів, тому цінова вартість виступає формою вартості.

Величина вартості вимірюється кількістю простої абстрактної праці, або суспільно необхідним робочим часом для виготовлення певної споживчої вартості, іншими словами, саме абстрактна праця уречевлена в товарі й створює його вартість.

Суть суб'єктивно–психологічної теорії (К. Менгер, Є. Бем–Баверк, Ф. Фон Визер та ін.) полягає в тому, що вартість товару, або цінність, визначається величиною його граничної корисності, тобто корисність останнього блага для його власника і визначає його цінність або мінову вартість. Це теорія суб'єктивності або суб'єктивно–психологічної вартості, цінності, яка не поділяється більшістю вчених–економістів, оскільки вона ігнорує відносини обміну на основі витрат виробництва. Однак це не заперечує того факту, що кожен покупець, який має обмежений дохід, ураховує корисність певної кількості блага при витраті свого доходу на купівлю різноманітних благ. Отже, основою обміну, мінових пропорцій є не праця, яка визначається на виробництво товарів, а їхня корисність для споживача, що й визначає цінність товарів – мінову вартість, ціну.

Прихильниками неокласичної теорії вартості (А. Маршалл, П. Самуельсон та ін.) здійснена спроба поєднати кілька «теорій» вартості: об'єктивної, витрат виробництва, попиту і пропозиції. Так, А. Маршалл розрізняє два види вартості – ринкову і нормальну. Під першою він розуміє вартість, яка формується в короткі проміжки часу. На неї впливають витрати виробництва і корисність товарів. При цьому важко зрозуміти, що більше впливає на вартість – витрати чи корисність (Але ж вплив змін у витратах виробництва потребує більше часу для свого вияву, ніж вплив змін у попиті)? Теорія потребує: 1) чіткого визначення понять «вартість» і «ціна»; 2) розкриття механізму утворення вартості і ціни; 3) неототожнення понять «вартість» і «ціна».

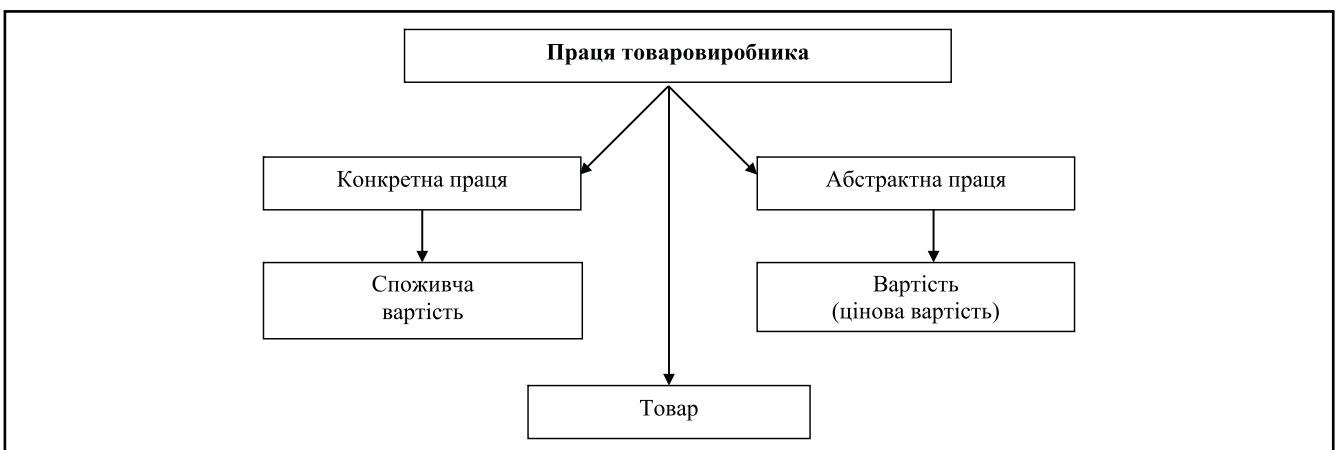

Рисунок 1. Праця як основа теорії трудової вартості

Разом із тим в економічній теорії існують й інші теорії вартості та так звані теорії цінності. Однією з них є теорія трьох факторів виробництва (Ж.Б. Сей, Ф. Бастія), зміст якої полягає в тому, що формування вартості відбувається у процесі виробництва як результат витрат його основних факторів: праці, землі та капіталу. Всі вони беруть рівноправну участь, яка визначається ринком, у створенні вартості. Кожен фактор «створює» відповідну частину вартості: праця – заробітну плату; земля – ренту; капітал – процент; теорії «цінності» належить теорія попиту та пропозиції (Ж.Б. Сей, Г.Д. Маклеод), згідно з якою реальна цінність товару дорівнює ціні рівноваги, що встановлюється на ринку в разі збігу попиту і пропозиції на певний товар; теорія витрат виробництва (Р. Торренс, Н. Сеніор, Дж. Мілль), сутність якої полягає в тому, що витрати виробництва розглядаються як основа мінової вартості і ціни, вважається, що нова вартість створюється як живую, так і уречевлену працю (минулою). Ціна витрат виробництва і є основою ціноутворення.

Однією з менш поширених є сучасна теорія вартості (Д. Белл, О. Тоффлер). З 80-х років ХХ ст. набула поширення теорія постіндустріального, інформаційного суспільства, представники якої вважають, що з'явилася інформаційна теорія вартості, а новим основним її джерелом є не праця, а знання, інтелект.

Незважаючи на тривалий період дослідження даних категорій, на сьогодні в економічній літературі часто можна зустріти двояке трактування або навіть ототожнення понять «додаткова вартість», «додана вартість», «прибуток» й таке інше.

Таким чином, виникає необхідність уточнення визначення «доданої вартості» з метою усунення перешкод на шляху правильних розрахунків, а також формування відповідного термінологічного апарату. З цією метою ми здійснили історико-економічний аналіз сутності поняття «додана вартість».

На основі проведеного дослідження з'ясовано, що дефініції додаткової вартості приділена увага ще класиками економічної науки: А. Смітом, Д. Рікардо та ін. Однак уперше поняття «додаткова вартість» ввів К. Маркс у праці «Критика політичної економії».

Додаткову вартість К. Маркс розглядав через взаємозв'язок «гроші – товар – гроші», де $\text{Гроші} = \text{Гроші} + \Delta\text{Гроші}$, тобто дорівнюють раніше авансовій сумі плюс деякий приріст. Цей приріст, або надлишок над первинною вартістю, К. Маркс називав додатковою вартістю (surplusvalue). Таким чином, раніше авансова вартість не тільки зберігається в обігу, але й змінює свою величину. Приєднує до себе додаткову вартість, або зростає.

Джерелом створення додаткової вартості К. Маркс вважав неоплачену працю працівників: «Другий період процесу праці – той, протягом якого робітник працює вже за межами необхідної праці, – хоча і коштує йому праці, проте не створює жодної вартості для робітника. Він створює додаткову вартість, яка спокушає капіталіста всією красою творення з нічого. Цю частину робочого дня я називаю додатковим ро-

бочим часом, а витрачену протягом її працю – додатковою працею (surpluslabour)... Оскільки вартість змінного капіталу дорівнює вартості купленої ним робочої сили, оскільки вартість цієї робочої сили визначає необхідну частину робочого дня, а додаткова вартість, в свою чергу, визначається надлишковою частиною робочого дня, то з цього випливає: додаткова вартість відноситься до змінного капіталу, як додаткова праця відноситься до необхідної праці, або норма додаткової вартості... Тому норма додаткової вартості є точним вираженням ступеню експлуатації робочої сили капіталом, або робочого капіталістом» [11, с. 228–229]. Додаткова вартість визначається К. Марксом як різниця між тією вартістю, яку жива праця створює у процесі виробництва, і тією, яку капіталіст оплачує робітнику в формі заробітної плати [11, с. 546]. Отже, виходячи з даного твердження можна визначити такий взаємозв'язок: Зарплата = Вартість праці – Додавлена вартість.

Марксову теорію додаткової вартості називають ще «трудовою теорією вартості», однак в економічній літературі поширені й інші теорії додаткової вартості.

У сучасних наукових публікаціях чимало уваги приділяється податку на додану вартість (рос. – НДС, англ. – VAT, ValueAddedTax; інші назви ПДВ – «універсальний акциз», «універсальний непрямий податок») та механізму його справляння. З нашого погляду він має вирішальний торговельний, технологічний, майновий, інноваційний, економічний і соціальний вплив на розвиток економіки держави.

Однак за кордоном на відміну від України ПДВ використовується для стримування надмірних витрат, які викликають інфляцію попиту. Тому механічне перенесення методології справляння податків, зокрема ПДВ, яка застосовується в західних країнах, у сучасні економічні умови України не зовсім коректно. На переконання Б. Малашонок і Г. Володимирського, нині в Україні надто складне податкове законодавство, запозичене в економічно потужній сучасній Європі [10]. Зрештою, на нашу думку, дослідження економічної сутності та структури доданої вартості, особливостей її складових елементів, має відбуватися враховуючи реальний стан та перспективи розвитку економіки України.

Вивчення проблеми дефініювання податку на додану вартість дає змогу констатувати, що в працях вітчизняних науковців наявні неоднозначні підходи та стратегії. Так, з погляду Т. Сльозко, ПДВ – це не податок на додану вартість, а податок з продажу, бо вартість додана до ціни товару, що підлягає реалізації. А якщо це так, і назва податку не відповідає його змісту, то й назвати його слід чесно та відверто – податком із продажів чи з реалізації. Існуюча ж нині в Україні система нарахування, відшкодування та стягнення ПДВ доводить, що насправді це податок не на додану вартість, а на вартість [16, с. 59].

Сучасними науковцями висловлюються різні підходи щодо стратегії реформування системи оподаткування, і зокрема податку на додану вартість. Наприклад, А. Красоватий

вважає, що нині відбувається певна трансформація поглядів на ПДВ: він дедалі менше сприймається як обов'язковий платіж державі, збільшується усвідомлення необхідності його реформування [8, с. 10]. На думку Л. Тарангул і С. Жиганова, підвищення ефективності оподаткування безпосередньо залежить не тільки від успішної реалізації науково обґрунтованої податкової політики, запровадження та суворого дотримання норм податкового законодавства, спрямованого, зокрема, на забезпечення цивілізованих відносин податкової і виробничої сфер, а також від збільшення обсягів податкових надходжень за рахунок розширення бази оподаткування, що формується переважно у сфері виробництва [18, с. 56]. Це досить слушна думка, адже розширення бази оподаткування, зокрема ПДВ, сьогодні залежить від реформування його метрології, і саме у сфері виробництва, де створюється додаткова вартість товару.

Зауважимо, що поняття «доданої вартості» є відносно новим у порівнянні з «додатковою вартістю» й набуває широкого вжитку з початком ХХ ст. На основі проведеного нами порівняльного аналізу змісту даного поняття в сучасній економічній періодичній літературі, доходимо висновку, що тут не існує єдиного підходу.

Проаналізуємо більш детально зміст енциклопедичних видань. В Економічній енциклопедії податок на додану вартість трактується як податок, що нараховується прямо пропорційно величині новоствореної вартості [12, с. 774]. У Великому енциклопедичному словнику додана вартість визначається як показник, що включає суму витрат на заробітну плату, процент на капітал, ренту та прибуток [2]. Більш ширше трактування надає Сучасна енциклопедія, яка визначає додану вартість (вартість, додана обробкою), як вартість проданого

продукту за вирахуванням вартості виробів (матеріалів), куплених і використаних для його виробництва; дорівнює виручці, що включає заробітну плату, орендну плату, ренту, банківський відсоток, прибуток, амортизацію...» [17]. Аналогічне визначення знаходимо і в Бухгалтерському словнику, де під доданою вартістю розуміють приріст вартості, яка створюється в конкретному процесі виробництва товарів робіт, послуг або ж вартість проданої фірмою продукції за вирахуванням вартості матеріалів, придбаних та використаних для її виробництва, тобто додана вартість дорівнює виручці, яка включає в себе еквівалент заробітної плати, амортизації, орендної плати, відсотка та прибутку [3]. Економічний тлумачний словник трактує додану вартість як вартість товару за вирахуванням витрат на придбання сировини, матеріалів, напівфабрикатів або самого товару (в торгівлі) і включає на кожному етапі руху товару витрати живої праці з його виготовлення або реалізації й амортизацію засобів виробництва, що використовуються на даній стадії [23].

Інший підхід до трактування сутності доданої вартості знаходимо в Економічному словнику, на сторінках якого зазначено, що додана вартість – це «вартість, що створена в процесі виробництва на даному підприємстві і що відображає його реальний внесок в створення вартості конкретного продукту, що випускається» [22]. Аналогічний підхід застосовується в більшості підручників з економічної теорії. Зокрема, В. Семеніхіна та С. Крючков у підручнику «Економічна теорія: макроекономіка» зазначають, що «додана вартість – різниця між сумою продаж фірми та сумою, на яку фірма придбає сировину, матеріали у постачальників» [14, с. 12]. Інші автори підручника з макроекономіки Г. Вечканов та Г. Вечканова зазначають, що додана вартість – це приріст

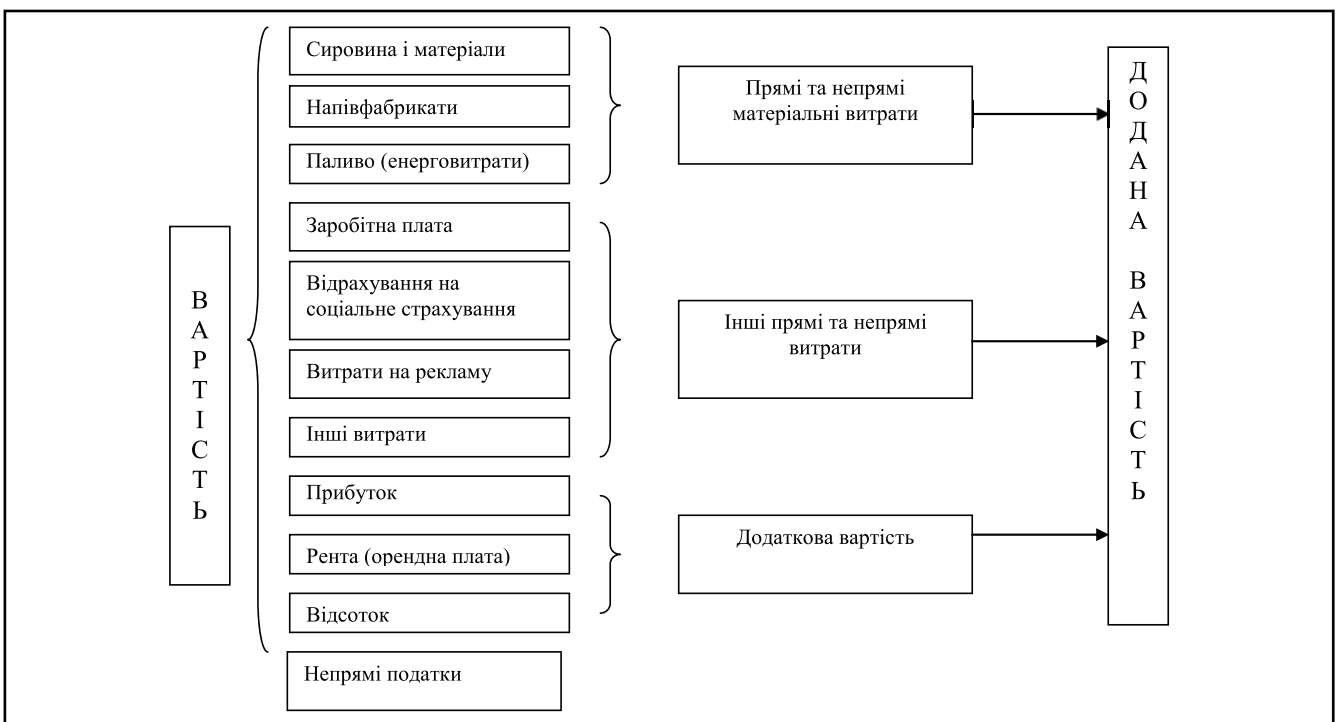

Рисунок 2. Структура доданої вартості

вартості; це вартість, яку додає фірма (галузь) до куплених матеріалів і послуг в процесі виробництва і реалізації продукції; це різниця між загальною виручкою, отриманою від продажу даної продукції і вартістю ринкових витрат на її виробництво та реалізацію (вартість сировини, матеріалів, палива, енергії і тому подібної проміжної продукції) [9].

На основі викладеного вище проаналізуємо особливості визначення доданої вартості в енциклопедичних виданнях. Так, Великий енциклопедичний словник не виносить до складу доданої вартості амортизацію, як, наприклад, Бухгалтерський словник або Економічний тлумачний словник. З одного боку, засоби виробництва – це те, що раніше було придбано підприємством ззовні. Проте їхня вартість переноситься на новостворений продукт не відразу, а частинами в процесі виробництва протягом тривалого терміну. Тому погоджуємося з думкою, що амортизація є частиною доданої вартості. Окрім того, на сторінках Економічної енциклопедії термін «додаткова вартість» визначається як «соціально-економічна форма додаткового продукту в умовах розвинутих товарно-грошових відносин» [6, с. 357].

Таким чином, на основі аналізу визначень поняття «додаткова вартість» та «додана вартість» ми визначили структуру доданої вартості (рис. 2) та обстоюємо думку, що додаткова вартість є частиною доданої вартості.

Як видно з рис. 2, сировина, матеріали, напівфабрикати та інші виробничі запаси не створюють доданої вартості, оскільки вони закупляються в іншого підприємства. Натомість, якщо підприємство у процесі виробництва використовує виробничі запаси, створені власноруч (або ж за рахунок природних сил), такі запаси будуть створювати додану вартість. Щодо безоплатно отриманих виробничих запасів, то вони, на нашу думку, також не створюють додану вартість.

Натомість заробітна плата (і відрахування на соціальні заходи), витрати на рекламу та просування товару, інші супутні витрати – це те, що збільшує собівартість продукції внаслідок певної доробки, певних дій над предметом праці та засобами праці. Окрім того, вартість товару збільшує додаткова вартість, яка відображає дохід різних власників: відсоток на капітал, рента або орендні платежі на прибуток.

Непрямі податки безпосередньо доданої вартості не створюють, проте включаються до ціни товару.

Висновки

Отже, на основі проведеного дослідження нами з'ясовано економічну сутність базових категорій вартості, додаткової та доданої вартості, уточнено зміст поняття «додана вартість». З нашого погляду, додана вартість – це вартість, що створюється всередині підприємства внаслідок дії над засобами праці (заробітна плата та інші супутні витрати) та предметами праці (у вигляді амортизації) і включає в себе додаткову вартість (тобто прибуток, орендну плату та відсоток на капітал).

Проведений порівняльний аналіз категорії «додана вартість» на основі аналізу економічних періодичних та енцикло-

педичних видань надав змогу констатувати, що поняття «додана вартість» та «додана вартість» можна вживати як взаємозамінні слова. За своєю суттю вони є синонімами. Ототожнення доданої вартості із додатковою вартістю або ж із прибутком вважаємо помилковим, оскільки додаткову вартість ми розглядаємо як складову в структурі доданої вартості.

Напрями подальших досліджень, на нашу думку, мають бути спрямовані на формування більш чіткого визначення доданої вартості, оскільки показник економічної доданої вартості на сьогодні визнається найкращим показником оцінки ринкової вартості фірми.

Список використаних джерел

1. Большая Советская Энциклопедия: в 30 т. / [гл. ред. А.М. Прохоров]. – 3-е изд. – М.: Советская Энциклопедия, Т. 20: Плата–Проб. – 1975. – 608 с.
2. Большой Энциклопедический Словарь [Электрон. ресурс] – Режим доступа: <http://www.edudic.ru/bes/19170/> – Загл. с экрана.
3. Бухгалтерский словарь [Электрон. ресурс] – Режим доступа: <http://www.edudic.ru/buh/6682>. – Загл. с экрана.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
5. Гірна О.Б. Формування доданої вартості для клієнта в ланцюгу поставок / О.Б. Гірна, Н.Ю. Глинський, О.Я. Кобилюх // Науковий журнал «Логістика: теорія і практика» Луцького національного технічного університету. – Луцьк: ЛНТУ, 2012. – №1(2). – С. 39–46.
6. Додаткова вартість. Економічна енциклопедія: у 3 т. Т. 1. / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
7. Економічна енциклопедія [Електрон. ресурс] – Режим доступа: <http://www.studentbooks.com.ua/content/view/42/39/1/42/>. – Заголовок з екрану.
8. Красоватий А.І. Теоретичні засади податку як соціально-економічної категорії / А.І. Красоватий // Фінанси України. – 2003. – №2. – С. 4–10.
9. Макроэкономика – Завтра экзамен / Г. Вечканов, Г. Вечканова – 4-е изд. – СПб: Питер, 2002. – 224 с.
10. Малашонок Б.І. Диференційований податок з реалізації як умова зростання конкурентоспроможності національної економіки / Б.І. Малашонок, Г.А. Володимирський // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2012. – Випуск 27. Т. 2. – С. 131–138.
11. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. (Предисл. Ф. Энгельса. Пер. И.И. Скворцова–Степанова). Том первый, книга 1: Процесс производства капитала. – М.: Политиздат, 1973. – 737 с.
12. Податок на додану вартість. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 2. / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 848 с.
13. Порохня В.М. Моделювання економічної доданої вартості на підприємстві / В.М. Порохня, В.О. Лось // Вісник Запорізького національного університету. – Запоріжжя: ЗНУ, 2008. – №1(3). – С. 107–114.
14. Семенихина В.А. Экономическая теория: макроэкономика: учеб. пособие / В.А. Семенихина, С.А. Крючков; Отв. ред. д.э.н., про-

фессор Р.М. Гусейнов; Новосиб. гос. архитектур.–строит. ун–т. – Новосибирск: НГАСУ, 2003. – 136 с.

15. Сільгоспвиробники визначили основні ризики на 2013 рік [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://a7d.com.ua/novini/9376-slgospvirobniki-viznachili-osnovn-riziki-na-2013-rk.html> – Заголовок з екрану.

16. Сльозко Т. Чи насправді ми сплачуємо податок з доданої вартості? / Т. Сльозко // Економіка України. – 2005. – №8. – С. 57–60.

17. Современная энциклопедия [Электрон. ресурс] – Режим доступу: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc1p/16814>. – Загл. с экрана.

18. Тарангул Л.Л., Жиганов С.А. Взаємообумовленість оподаткування та економічного розвитку / Л.Л. Тарангул, С.А. Жиганов // Науковий вісник Національної академії ДПС України. – 2003. – №4. – С. 55–61.

19. У Міндоходів назвали розмір нового податку для агробізнесу. [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://ua-ekonomist.com/2213-u-mndohodv-nazvali-rozmr-novogo-podatku>. – Заголовок з екрану.

20. Українська радянська енциклопедія: у 17 т. – К.: Головна редакція Української радянської енциклопедії. – Т. 4: Данте–Ешелон. – 1961. – 560 с.

21. Уллубієва К.К. Методичний інструментарій внутрішнього контролю розрахунків за ПДВ / К.К. Уллубієва, М.М. Шигун // Вісник Хмельницького національного університету / Серія: Економічні науки. – Хмельницький: ХНУ, 2012. – №2. – Т. 1. – С. 83–86.

22. Экономический словарь. [Электрон. ресурс] – Режим доступу: http://mirslovarei.com/content_eco/dobavlenaja-stoimost-8476.html. – Загл. с экрана.

23. Экономический толковый словарь. [Электрон. ресурс] – Режим доступу: <http://econom.freecopy.ru/> – Загл. с экрана.

П.П. АНДРЕЄВ,
к.е.н., професор, заслужений економіст України, голова Державної фінансової інспекції України,
К.В. КОВАЛЕНКО,
аспірантка, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

Шляхи посилення співпраці між органами внутрішнього та зовнішнього державного фінансового контролю в Україні

Розглянуто сутність та переваги співпраці між органами внутрішнього та зовнішнього державного фінансового контролю. Досліджено стан системи державного фінансового контролю в Україні, розглянуто основні показники діяльності органів державного фінансового контролю, виділено існуючі проблеми та недоліки. Запропоновано рекомендації щодо напрямів співпраці та комунікації між Рахунковою палатою України та Державною фінансовою інспекцією України на основі міжнародного досвіду з урахуванням особливостей системи державного фінансового контролю в Україні.

Ключові слова: внутрішній державний фінансовий контроль, зовнішній державний фінансовий контроль, кооперація та комунікація, Рахункова палата України, Державна фінансова інспекція України.

Рассмотрены суть и преимущества сотрудничества между органами внутреннего и внешнего государственного финансового контроля. Исследовано состояние системы государственного финансового контроля в Украине, рассмотрены основные показатели деятельности органов государственного финансового контроля, выделены существующие проблемы и недостатки. Предложены рекомендации по направлениям сотрудничества и коммуникации между Счетной палатой Украины и Государственной финансовой инспекцией Украины на основе

международного опыта с учетом особенностей системы государственного финансового контроля в Украине.

Ключевые слова: внутренний государственный финансовый контроль, внешний государственный финансовый контроль, кооперация и коммуникация, Счетная палата Украины, Государственная финансовая инспекция Украины.

The paper provides an overview of the essence and benefits of coordination and cooperation between external and internal state financial control bodies. The current condition of the financial control system in Ukraine is analyzed based on the relevant key indexes. The main problems and risks of the financial control system are identified. According to the international experience and features of the national financial system, the ways of improving the cooperation and coordination between The Accounting Chamber of Ukraine and The State Financial Inspection of Ukraine are proposed.

Keywords: internal public financial control, external state financial control, cooperation, coordination, the Accounting Chamber of Ukraine, the State Financial Inspection of Ukraine.

Постановка проблеми. Ефективна система державного фінансового контролю в країні є запорукою раціонального використання фінансових ресурсів держави, ефективності